

M. Metzger (Hamburg) uzupełniając swoje relacje z poprzedniego Kongresu w Uppsali o wykopaliskach w Tell-Kamid el-Loz (Liban) podał szereg nowych szczegółów zwłaszcza dotyczących świątyni z epoki późnego brązu (w odkopanych tam kolumnach dostrzega podobieństwo do kolumn w Świątyni Salomona). H. Mantel (Izrael) zajął się problemem historyczności i zidentyfikowania „Mężów Wielkiej Synagogi”, J. C. Greenfield (Jerozolima) niektórymi aspektami pojęcia *marzeach* („głośny krzyk”) u Am 6; K. Ruprecht (Heidelberg) wiarygodnością tradycji o budowie Świątyni Salomona, a W. M. W. Roth (USA) przeanalizował relację dotyczącą sukcesji i jej recenzją paralelną u proroków Jerozolimskich.

Ostatni referat wygłosił S. Szyszman, polski karaim mieszkający stale w Paryżu nt. setnej rocznicy śmierci Abrahama Firkowicza (1786—1874), karaimego archeologa, kolekcjonera i badacza epigrafiki hebrajskiej, samarytańskiej i karaimejskiej.

W ramach *Business Meeting* pod przewodnictwem dotychczasowego prezyd. IOSOT, M. Black przedstawił stan prac nad wydaniem krytycznym peszitty, a red. naczelny *Vetus Testamentum*, P. A. H. Boer złożył sprawozdanie z działalności swej grupy i zmian personalnych w redakcji. Zaapelowano o popieranie tego pożytecznego czasopisma, m. in. przez stały abonament. Na miejsce następnego Kongresu IOSOT w r. 1977 wyznaczono Göttingen, a prezydentem wybrano prof. W. Zimmerli.

Kongres Międzynarodowy w Edynburgu stworzył doskonałe warunki nie tylko do zapoznania się w ramach tak pracowitych dni wykładów i referatów z szerokim wachlarzem współczesnej problematyki biblijnej będącej na warsztatach uczonych, specjalistów z całego świata, lecz także do pożytecznej wymiany myśli w dyskusjach w kuluarach i w osobistych kontaktach.

Pieniężno—Warszawa

KS. BERNARD WODECKI, SVD

Ks. Tadeusz Matras

XXVI DNI BIBLIJNE W LOUVAIN

XXV Dni Biblijne w Louvain (20—22 sierpnia 1975) skoncentrowały uwagę uczestników wokół Ewangelii św. Jana. Problemy tej Ewangelii, niosące w sobie nowe hasła teologiczne, koncentrujące postawę skondensowanej filozofii greckiej, żydowskiego monoteizmu i Chrystusowego testamentu miłości, stały się tematami wygłoszonych referatów i informacyjnych komunikatów podczas trwającego sympozjum. Dni Biblijne zgromadziły wybitnych znawców czwartej części Dobrej Nowiny z całego świata. Między innymi znaleźli się tutaj: R. Schnackenburg, F. Neirynck, B. Lindars, E. Ruckstuhl, P. Geoltrain, J. L. Martyn, J. Giblet, I. de la Potterie.

Sympozjum przewodniczył M. de Jonge z Leiden. W przemówieniu wstępnym wyraził nadzieję, iż tegoroczne obrady poruszą i rozwiną wiele ważnych problemów z Ewangelii św. Jana. Owocna zaś praca, oparta na współdziałaniu wykładowców — referentów, dyskutantów — uczestników seminariów wskaże na nowe rozwiązania zagadnień, a może także ukaże nowe drogi tak bardzo ważne dla współczesnej biblistyki, zwłaszcza katolickiej. Zaakcentował również to, że Louvain jest tym miejscem, które posiada wypracowaną tradycję Dni Biblijnych. Współpracujące ze sobą dwa

wydziały uniwersyteckie; walloński i flamandzki wiele wniosły do nauki światowej również w zakresie bibliistyki.

Pierwszy dzień sympozjum skupił uwagę uczestników na tematyce wprowadzającej do Ewangelii św. Jana, następnie wprowadziły w szczególności analizę tejże księgi.

Spotkanie zainaugurował swoim wykładem R. Schnackenburg (Würzburg): *Entwicklung und Stand der johanneischen Forschung seit 1955*. Mówca scharakteryzował dotychczasową pracę badawczą nad Ewangelią św. Jana oraz wskazał na metody, którymi należy posługiwać się w interpretacji niniejszej części Dobrej Nowiny, akcentując mocno niedozowność równorzędnego stosowania zewnętrznej i wewnętrznej krytyki tekstu. Zdecydowanie podkreślił, że w dziele św. Jana nie doszukuje się wpływu gnostyckiego, choć dostrzega pewien sposób gnostyckiego myślenia, gdyż gnoza wywarła swój wpływ na myślenie autora. Świadectwem zaś nieobecności wpływu gnostyckich zdaje się być fakt, że osoba Jezusa Chrystusa, Boga-Człowieka pozostaje zawsze w centrum Ewangelii. Chociaż dzieło sprowadza czytelnika do osoby i ziemskiej działalności Jezusa z Nazaretu, to jednak zawsze ukazuje Go jako objawiającego chwałę Ojca, chwałę zmartwychwstania, w znakach czynionych na ziemi.

W tym dniu wygłosili także referaty: F. Neirynck (Leuven): *John and the Synoptics*; B. Lindars SSF (Cambridge): *Traditions behind the Fourth Gospel*.

Następne dni sympozjum wprowadziły uczestników w analizę strukturalną Ewangelii Janowej. Z kręgu tej problematyki wygłoszone zostały następujące referaty: E. Ruckstuhl (Luzern): *Johannine language and style, The question of their unity*; P. Geoltrain (Paris): *Analyse de la structure d'une péripécie johannique*; J. L. Martyn (New York): *Glimpses into the History of the Johannine Community*; J. Giblet (Louvain): *Développements dans la théologie johannique, I. de la Potterie* (Roma): *Parole et Esprit chez S. Jean*.

Szeregiem ciekawych spostrzeżeń nad Ewangelią św. Jana podzielili się w krótkich komunikatach między innymi: J. Coppens (Louvain): *Les Logia johanniques du Fils de l'homme*; P. Bonnard (Lozanna): *La première épître de Jean est-elle johannique*, J. Seynaeve (Zaire): *Apostollo et pempo dans le vocabulaire théologique de S. Jean*; S. M. Schneiders (Manroe): *Symbolism and History in the Fourth Gospel*; B. Schwank OSB (Erzabtein): *Efraim in Joh 11, 54, s. Y. Janssens* (Montignies): *Une source gnostique du Prologue?*

W godzinach popołudniowych prowadzone były posiedzenia sekcyjne omawiające następującą tematykę: M. Sabbe (Leuven): *Johannes 18, 1—27. Onderzoek van de relatio met de synoptische evangeliën: kritische evaluatie van de hypothese van A. Dauer, M. E. Boismard* (Jerusalem) *Critères qui permettent de distinguer les divers niveaux rédactionnels du quatrième évangile*; P. Borgen (Trondheim): *The Son of Man (Man in some Jewish exegetical Traditions as Background for Son of Man sayings in John's Gospel)*; H. Thyen (Heidelberg): *Entwicklungen innerhalb der Johanneischen Theologie*. Dyskusje prowadzone podczas posiedzeń sekcyjnych przyniosły wiele cennych uwag i spostrzeżeń oraz wskazywały drogi prowadzenia dalszych badań nad Janowym dziełem.

Referenci stwierdzili zależność Ewangelii św. Jana od Synoptyków (zwłaszcza Łukasza i Proto-Łukasza), a nawet od wcześniejszego jeszcze źródła pisanego i ustnej tradycji. Stawiali śmiało tezę, iż posiadana przez nas Ewangelia nie pochodzi wprost od Jana, lecz jest dziełem znacznie późniejszego redaktora.

Prawie wszystkich referentów interesował problem wpływów gnostyckich na Ewangelię Janową. W swoich dociekaniach stwierdzali oni, że nie

można mówić o wyraźnych wpływach gnozy. Nie ulega jednak wątpliwości, że sposób myślenia Jana i redaktorów posiadał gnostyckie znamiona. Centrum Ewangelii pozostaje Chrystus-Mesjasz, który przyszedł do swoich realizując obietnice historii zbawczej.

W tegorocznych Dniach Biblijnych w Louvain wzięło udział 152 uczestników, profesorów i przedstawicieli różnych uczelni biblijnych całego świata.

Uchwalono, iż następne Dni Biblijne poświęcone zostaną problematyce qumrańskiej.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS

Tomasz Jelonek

XIII KONGRES BIBLISTÓW POLSKICH

Kolejny Kongres Biblistów Polskich odbył się w dniach 2—4 września 1975 roku w Olsztynie, gdzie bibliści korzystali z gościnności Biskupa Warmińskiego. Obrady zostały zainaugurowane 2 września Mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem ks. bp dr Józefa Drzazgi, Ordynariusza Warmińskiego w kaplicy seminaryjnej. Przewodniczący liturgii Arcypasterz skierował do biblistów słowa homilii, w której przedstawił rolę i znaczenie naukowego badania Pisma świętego.

Po Mszy św. w auli „Hosianum” odbyła się inauguracja Kongresu. W imieniu gospodarzy witał przybyłych Rektor Warmińskiego Seminarium Duchownego, ks. dr Władysław Turek, po nim zaś zabrał głos Przewodniczący Sekcji Biblistów Polskich, ks. prof. dr Stanisław Łach.

Mając już za sobą część oficjalną, przystąpiono do roboczych sesji Kongresu, z których w pierwszym dniu odbyło się dwie: jedna przed południem, a druga popołudniowa. Pierwszej sesji przewodniczył ks. prof. Jerzy Wirszczyłło z Olsztyna. Wygłoszono dwa referaty, dwa komunikaty i odbyła się nad nimi dyskusja. Pierwszy referat w języku niemieckim wygłosił ks. prof. dr Hans Lubczyk z Erfurtu (NRD) na temat: *Der Bund als Gemeinschaft mit Gott*. Następnie został odczytany referat nieobecnego na Kongresie ks. prof. dr Feliksa Gryglewicz na pod tytułem: *Słownictwo Nowego Testamentu o pochodzeniu Jezusa Chrystusa*. Komunikaty wygłosili: ks. prof. dr Stanisław Łach na temat: *Próba nowej interpretacji hymnów o Syjonie* i ks. dr Marian Wolniewicz: *Spór o metodę nauczania Pisma świętego w polskich uczelniach teologicznych w XIX wieku*.

Po przerwie południowej drugiej sesji przewodniczył ks. prof. dr Czesław Jakubiec. Udzielił on w pierwszej kolejności głosu drugiemu gościowi z Erfurtu, ks. dr Georgowi Hentschelowi, który wygłosił po polsku referat: *Opowiadanie o Eliaszu. O relacji między zdarzeniem historycznym (factum historicum) a zdarzeniem interpretowalnym (factum interpretabile)*. Oprócz referatu wygłoszono trzy komunikaty. Ks. doc. dr Jan Łach: *Z problematyki teologii 1 i 2 Księgi Kronik*, S. dr Emilia Ehrlich OSU: *Analiza literacka Psalmu 29* (przyczynek metodologiczny do egzegezy tekstów poetyckich), oraz ks. dr Michał Bednarz: *Czy można przyjąć teorię dwu źródeł? Analiza literacka opisu modlitwy na Górze Oliwnej oraz pojmania Jezusa* (Łk 22, 39—55). Po komunikatach odbyła się dyskusja.